

Чорнобильська зона: бар'єр для радіації, кордон для ворога

В історії України є певні дати, які відгуку-
ються в душі українців загальнонаціональним
болем. І дати, які є символом незламності, по-
дякою Героям. До 14 грудня, Дня ліквідаторів
аварії на ЧАЕС, традиційно запрошують до
слова свідків подій. Спогадами ділиться лік-
відатор, колишній працівник ЧАЕС, сьогодні
— провідний інженер служби супроводу ДСП
ЦСП Володимир ВЕРБИЦЬКИЙ.

ВИМУШЕНІ ПЕРЕСЕЛЕНЦІ

Для мешканців Прип'яті (до аварії населення
50000), Чорнобиля й навколишніх сіл Чорно-
бильська трагедія стала втратою всього: домівки,
зв'язків зі знайомими і близькими, нажитого ро-
ками майна. Радянська влада, по суті, зробила їх
першими вимушеними переселенцями ще до ро-
сійсько-української війни. Вийжджаючи «на три
доби» (27 квітня 1986 року після аварії), людям
було сказано брати лише гроші та документи.
Вийшли у тому одязі, що були, й ніхто з них не
здогадувався, що вже ніколи не повернеться.

Усі ті події поетапно закарбувались у пам'яті
Володимира Вербицького, усе дитинство якого
пройшло у Прип'яті, тут закінчив школу (№1),
звідси пішов в армію, зустрів кохання, створив
сім'ю. «У лабораторії металів ЧАЕС, куди я при-
йшов у 1983 році працювати дефектоскопістом
рентгено-гамаграфірування, я був наймолод-
ший — 22 роки. А на момент аварії мені випов-
нилося 25», — згадує він.

— Спочатку нас вивезли в одне із сіл Полісь-
кого району. Згодом разом з іншими евакуйова-
ними — до Поліського (сміт за 50 км від ЧАЕС),
де знаходився штаб Чорнобильської електро-
станції. Звідти ми вже самі з дружиною виру-
шили до Києва. У Києві запропонували їхати до
Запоріжжя.

На початку травня родина Вербицьких осе-
лилась у профілакторії. Володимир перебував у
Запоріжжі близько тижня, повернувся до Києва,
попросив розподіл на роботу на ЧАЕС допома-
гати товаришам ліквідувати аварію.

Чорнобильська зона: бар'єр для радіації, кордон для ворога

Закінчення.
Початок на 1-й стор.

Володимир ВЕРБИЦЬКИЙ,
ліквідатор,
колишній працівник ЧАЕС,
провідний інженер служби
супроводу ДСП ЦСП

ЗЛОВМИСНІ РІШЕННЯ

Найтрагічніші наслідки Чорнобиля, вважає Володимир Володимирович з особистого досвіду, це втрата здоров'я. В Запоріжжі, куди евакуювали після аварії сім'ю Вербицьких, у лікарні медсестра повідомила, що у їхнього однорічного сина дві дорослі річні дози! Родина плакала разом з медсестрою.

«Річна доза — це 5 рентген, — пояснює Вербицький. — Вона розрахована на 80 кг, а син важив близько 10. І це за тих кілька днів перебування в Прип'яті та Поліському... Тоді ще ніхто не

Цю версію партійні боси вклали у вуха світовому співтовариству. Перший висновок МАГАТЕ, зроблений одразу після аварії, повторював радянське формулювання.

Але чому персоналу? Під час роботи реактора усі його дії записуються. На кожному блоці, на кожній зміні, і на тій, коли проводився цей експеримент. Записи дивним чином зникли. Через п'ять років, у 1991-му, «комісія Штейнберга» (так назвали її атомники, Микола Штейнберг став головним інженером ЧАЕС одразу після аварії) провела нове розслідування. Беручи до уваги її висновки та попередні інших експертів (на них радянський суд не зважав), у 1993-му МАГАТЕ видає інший документ, в якому звинуватив владу СРСР в дезінформуванні, що оцінка міжнародної агенції 1986 року була б іншою, якби їм було відомо про недоліки стержнів чорнобильського реактора РБМК. Недолік конструкції був справді відомий задовго до аварії, існували різні пропозиції щодо модернізації, але не були взяті за радянської влади до уваги. Так було знято формулювання «помилка персоналу». Людей, яких посадили на 10 років, відпустили.

не міг уявити, що знайдуться такі дурні, хто піде через Зону. Це просто ні в кого з нас у голові не вкладалося.

Просуваючись у лютому 2024-го на Київ, загартники облаштовували свої позиції на місці колишнього рудого лісу, який став таким від радіації під час аварії. Копаючи окопи, вони досягли рівня 1986 року і підняли бруд на поверхню. Зростання радіаційного рівня не критичне, але забруднення поширилося за межі Зони — на колесах і гусеницях російської техніки.

— Зона — це бар'єр. Тому тут є КПП, — пояснює Вербицький. — Витік радіоактивних елементів звідси здійснюється тільки двома шляхами: колісним транспортом і водним шляхом, коли паводок з берегової лінії їх змиває, більшість осідає на дамбі Вишгорода. Нам пощастило, що тут природна 10-метрова яма. Росіяни усе це порушили.

З початком російського вторгнення колишній ліквідатор знову став на захист Зони:

— У Чорнобильській зоні безпосередньо по лінії кордону — 154,5 км, — розповідає Володимир Володимирович. — У 2022 році зі своїми хлопцями з вишгородської ТрО ми закривали ділянку

4 МЛН ТОНН радіоактивних відходів було
захоронено у Зоні. За ці роки суттєво зменшено
дозове навантаження зусиллями ліквідаторів

знав, що Поліське розташоване на векторі радіоактивного розповсюдження. Цього року наш син помер, йому не було й сорока».

— Чому в Україні такий високий рівень онкології? — продовжує свої спогади. — Упевнений, через негласне розпорядження тодішнього міністра охорони здоров'я СРСР Чазова заборонити приймати абсорбуючі препарати мешканцям України. Дивно, але всі працівники КДБ їх приймали, і дози радіації у них в організмі були найнижчі. Моя теща працювала лікарем у нашому таборі, і КДБшники, які приїжджали в Зону відчуження, всі через неї проходили.

Усіх жінок зобов'язали робити аборти на будь-якому місяці вагітності. Я знаю багатьох, хто виїжджав народжувати в Прибалтику. Серед них наша приятелька Людмила з Поліського була на 9-му місяці, її син Ілля живий. Розлучення, сімейні трагедії. Ціле покоління незаміжніх дівчат, їм уже зараз по сорок років. Бо батьки хлопців не хотіли «чорнобильських» невісток. Я особисто знаю багато таких прикладів.

НЕ З ВИНИ ПЕРСОНАЛУ

— У моє коло обов'язків сьогодні входить супровід офіційних делегацій у Чорнобильську зону відчуження, спілкування з журналістами, — каже Володимир Вербицький. — Я волю не називати конспірологічних версій аварії. Кажу, причину не встановлено, хоч і маю свою думку. Радянський суд назвав причиною аварії помилку персоналу.

ЧИМ ДАЛІ, ТИМ БІЛЬШЕ ЗАПИТАНЬ

— Усі по-різному пережили звинувачення, — каже Володимир Вербицький. — Головний інженер ЧАЕС Микола Фомін — дуже тяжко, його нема в живих. Заступник головного інженера Анатолій Дятлов (змінна була під його керівництвом під час аварії на четвертому блоці) до кінця своїх днів давав інтерв'ю як під копірку. Мабуть, п'ять років у тюрмі видушував з себе ці формулювання. А Віктор Брюханов, який керував ЧАЕС під час аварії, до кінця своїх днів, вірогідно за вказівкою, мовчав...

Ці звинувачення і для нас були болючі. Майже все життя намагаємося це зрозуміти. Я, як працівник лабораторії металу, можу сказати, що все обладнання, яке там наче під час експерименту вийшло з ладу, проходило наше приймання. Жоден агрегат на станції не встановлювався без дозволу лабораторії металу. Пишуть, не спрацювала система аварійного охолодження, а ми її приймали, там є мій підпис. І якщо б вона дійсно не спрацювала, я б теж проходив процедуру слідства. Але до лабораторії металів у комісії не було жодних претензій.

Що далі, то більше запитань. Є версія, що Росія була не проти, щоб вибухнув четвертий блок ЧАЕС... Сьогодні навіть у це можна повірити.

НА ЗАХИСТ ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ ЗОНИ

— Перед війною у нас проводилися тренування, — каже Володимир Володимирович. — Але ніхто

від Страхолісса до Чорнобиля. Маю довідку про більш як 200 бойових годин на пам'ять. Зараз з хлопцями волонтеримо, що називається «свої для своїх». Але військових обов'язків я з себе не знімаю. За віком у ЗСУ не взяли, проте комісію пройшов «примусово» — примусив, щоб мене на неї направили. Крім зброї і каски у мене вдома все є, у разі потреби я знаю, де знайду і зброю. Питання, чи всім це відомо? У нас 10 років війни, три з них — повномасштабної. А хто знає, де, в якому районі перебуває тероборона? І де бомбосховища протиатомні, хімзахисні костюми, де прибори, хто відповідальний за шляхи евакуації? Якщо прилетить хімічна зброя, метро стане пасткою з дозиметричної точки зору. Не кажу вже про застосування ядерної зброї...

Нині в Зоні активно укріплюються кордони. Наслідки окупації, каже Володимир Володимирович, за допомогою партнерів і самотужки потроху долають, обладнання поміняли, приміщення відремонтували.

— Хтось запитає: яку користь приносить Україні Чорнобильська зона? Це чорна діра, куди Україна мусить спрямовувати стільки років кошти. Але це треба робити, — резюмує Володимир Вербицький. — У Зоні було захоронено 4 млн тонн радіоактивних відходів. За роки після аварії тут вже суттєво зменшено дозове навантаження. Зроблено це зусиллями ліквідаторів.

